

pjesništvo, instrumentalna glazba, bajke i pripovijetke, legende i predaje, vicevi, zagonetke, poslovice, dječji folklor i dr. Treba li dodati da zapisi preuzeti iz finskog Folklorinoga arhiva, jednog od najvećih arhiva folklorne građe na svijetu, prate dijakronijske, zemljopisne, etničke i lingvističke osobitosti finskoga folkloru koje su opisane u poglavljima koja prethode antologiji.

U prvom poglavlju Virtanen i DuBois iznose pregled povijesti prikupljanja i proučavanja finskoga folkloru, zadržavajući se na utemeljiteljima H. Porthanu i C. Gananderu, E. Lönnrotovu "otkriću" *Kalevale* i K. Krohnovoj finskoj, povijesno-geografskoj metodi, a nakon prikaza "škola" donose osvrt na načine prikupljanja građe te sažete uvide u područja kojima se bave suvremeni folkloristi. Tek usputno spominjanje međunarodnoga utjecaja finske folkloristike i njezinih suvremenih namisli potvrđuje usmjerenost ove monografije na prikaz građe, a ne istraživanja finskoga folkloru. Njegove regionalne i etičke značajke predmet su zanimanja drugoga poglavlja, u kojemu autori propituju općeprihvaćeno razlikovanje istočne i zapadne finske kulture, pa na temelju građe zaključuju kako je ono posljedica povijesnih i zemljopisnih čimbenika, a ne, kako se to uobičajilo smatrati, drevnog plemenskoga naslijeđa. Uz prikaz značajki dviju finskih kultura Virtanen i DuBois posebnu pozornost posvećuju folkloru finskih manjinskih skupina (Laponcima, Fincima u Americi i Šveđanima u Finskoj) te folkloru današnjih teritorijalno nefinskih regija (Kareljija, Ingrija i Estonija), u kojima su začetnici finske folkloristike uglavnom prikupljali građu. Autori u trećem poglavlju kroz životni ciklus (od djetinjstva do starosti), godišnji ciklus (od poklada do Božića), opise društvenih skupina (seljaci, radnici, plemstvo), funkcija (magija, ljekarništvo) ocrtavaju folklor uglavnom ruralnih sredina koje su u Finskoj prevladavale do početka dvadesetoga stoljeća. Folklorom repertoaru urbanih folklorinih zajednica koje u suvremenoj Finskoj nalazimo u staračkom domu, dječjem vrtiću i na radnom mjestu posvećeno je četvrto poglavlje, pa Virtanen i DuBois u njemu zahvaćaju svu raznolikost urbanog folkloru opisujući, primjerice, prvosvibanjske običaje uz božićne, dok put od rođenja do smrti ispunjavaju prikazom rođendanskih i maturalnih proslava.

Lakoća kojom se *Finnish Folklore* kreće preobrazbama i zapletajima folklorinih žanrova potvrda su u uvodu ovoga prikaza pretpostavljenih čitateljskih očekivanja. I više od toga, jer se *Finnish Folklore* može čitati i kao uvod u finški folklor, ali i kao antologija finske usmene tradicije; i kao izvor za dekodiranje reklamnog poljupca nosom, ali i kao, u teži za jasnoćom izlaganja u ovome prikazu neuporabljen, pojmovnik suvremene finske kulture u kojemu se, primjerice, Laponci nazivaju Samima, a Šveđani Fincima koji govore švedski.

Marijana HAMERŠAK

Okrugle su godine, bez obzira o kojem se vremenskom razdoblju radi, česta motivacija za pogled unatrag (i unaprijed), za neku vrst velikog spremanja ili inventure. Smjena tisućljeća događa se zaista rijetko kojem naraštaju te smo bili svjedocima prave *medijske ludnice* započete još godinu-dvije prije *velikog događaja*. Najavljena propast svijeta — ili barem kompjutorski kolaps — nije se dogodila, ali gotovo nametnuto vjerovanje da prijelaz tisućljeća nije uobičajeno okretanje kalendarskih stranica, već započinjanje jednog sasvim novog poglavlja, donijelo nam je mnogobrojna razmišljanja o minulome. Među njih spada i zbornik radova nedvosmisleno naslovljen *Na pragu tisućljeća: folklor i folkloristika u Slovačkoj*, posvećen slovačkom

Na prahu milénia, Folklor a folkloristika na Slovensku, ed. Zuzana Profantová, Vydavateľstvo ARM 333, Bratislava 2000., 255 str.

etnologu Milanu Leščaku u povodu njegovog šezdesetog rođendana. Nakon uvodnog teksta urednice zbornika Zuzane Profantove, koji predstavlja život i djelatnost slavljnika, slijedi njegova bibliografija te tri teksta pod zajedničkim nazivom "Oral history ili ispovijedi triju naraštaja". U njima pripadnici triju različitih znanstvenih naraštaja (Sona Kovačevićová, Peter Liba te Zuzana Veselská i L'ubica Herzánová) opisuju svoje doživljavanje Milana Leščaka kao kolege, profesora i prijatelja.

Slijedi blok od dvadeset tri znanstvena rada, koji daju uvid u teme slovačke, ali i češke folkloristike i etnologije. Naime, iako je u samom naslovu naznačeno da se radi o prikazu slovačke znanosti, prisutni su i češki kolege, a čak i letimičan pogled na potpisnike radova i njihove naslove govori nam o različitostima u hrvatskom i slovačkom definiranju folkloristike i predmeta njezina proučavanja. Naime, u našoj znanosti uvriježena podjela na etnologiju i folkloristiku ne odgovara toj podjeli u Slovačkoj, ni institucionalno ni tematski, te je zanimljivo pratiti fluidnost granica između disciplina, njihovo prožimanje i interdisciplinarnost, ovisno o kojoj se nacionalnoj znanstvenoj tradiciji radi. Zbog velikog broja objavljenih radova, koji su relativno kratki i sažeti, navest ću tek tematske skupine i predmete istraživanja zastupljene u zborniku: teorija i povijest folklorističkih istraživanja u Slovačkoj (Profantová, Marčok, Vanovičová, Kiliánova), narodna umjetnost (Elschek), usmena proza (Michálek, Kanovsky, Kováč, Hlôškova, Beneš), pučka pobožnost i ikonografija (Komorovsky, Podolinská), etnomuzikologija (Šípka), etnoteatrologija (Luther), balade i usmeno pjesništvo (Burlasová, Droppová), etnokoreologija (Garaj, Důžek, Murin) i studije identiteta (Pospíšilová, Krekovičová, Jakubfkova, Navrátilova), između ostalih. U kontekstu prilika u hrvatskoj znanosti zanimljivo je primijetiti da, iako u zborniku prevladavaju teme koje se i u nas nedvojbeno svrstavaju pod okrilje folkloristike, slovački kolege tim terminom označuju mnogo veći opseg tematskih polja, premda su autori radova po svojem akademskom obrazovanju i institucijskoj pripadnosti velikim dijelom etnolozi.

Neki su tekstovi, ovisno o tematici kojom se bave, opremljeni likovnim materijalom, fotografijama ili notnim primjerima, a na kraju su knjige nalaze sažeci svih radova prevedeni na engleski jezik. Osim što je informativna u sasvim formalnom pogledu, knjiga *Na pragu tisućljeća* svojom tematskom raznolikošću pruža recentan i pouzdan uvid u istraživanja i znanstvena promišljanja većeg kruga stručnjaka, upoznavajući čitatelja s teorijskim postavkama, ali i s terenskim prilikama u Slovačkoj i dijelom u Češkoj.

Sanja KALAPOŠ

Hrvatske narodne uspavanke, prir. Tanja Perić Polonijo, ilustr. Ana Kadoić, Dubravka Kolanović, Andrea Petrlik-Huseinović, Pika Vončina, Profil international, Zagreb 2000., 77+44 str. + CD (Biblioteka Tintilinić)

Rijetko se dogodi da su svi sudionici u izradi nekog izdanja dobro obavili svoj dio posla, kao u *Hrvatskim narodnim uspavankama*.

Riječ je o trodijelnom projektu u kojem se knjiga/ilustrirana pjesmarica može smatra-ti glavnim dijelom na koji se naslanjaju, ne manje važni, pjevanka s notopisom i nosač zvuka s izvedbama uspavanki.

Odlučujući se za ovakav pristup izdanju priređivačica je, podržana izdavačem, čini

nam se, dvostruko u pravu. Interdisciplinarnim pristupom u najvećoj je mogućoj mjeri poštivala materijal i način na koji se ostvarivao, a, s druge strane, ciljanu publiku (same "male spavače, njihove roditelje, braću, sestre, tete u vrtićima, učiteljice i učitelje u školama, te sve druge koji će knjigu samostalno, bez dječje logističke podrške, uzeti u ruke) upoznala s dijelom tradicijske građe u njoj najbližem i najprimjerenijem obliku. Ovakav oblik prezentacije građe ujedno omogućava i njezino vrlo aktivno korištenje, a